

დასკვნა

საქართველოს კანონის პროექტზე

„საქართველოს 2015 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის
შესახებ“ საქართველოს კანონში ცვლილებების
შეტანის თაობაზე

შინაარსი

დასკვნა.....	4
მაკროეკონომიკური დაშვებები და კავშირი საბიუჯეტო აგრეგატებთან	5
ეკონომიკური ზრდა	5
ინფლაცია და მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტი	6
სახელმწიფო ბიუჯეტის შემოსავლები	6
საგადასახადო შემოსავლები.....	6
სხვა შემოსავლები	8
სახელმწიფო ბიუჯეტის გადასახდელები.....	9
სახელმწიფო ვალი	13

დასკვნა „საქართველოს 2015 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის შესახებ“ საქართველოს კანონში ცვლილებების შეტანის თაობაზე

საქართველოს პარლამენტის 187-ე მუხლის შესაბამისად, სახელმწიფო აუდიტის სამსახურმა მოამზადა დასკვნა „2015 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის შესახებ“ საქართველოს კანონში ცვლილებების შეტანის თაობაზე“ საქართველოს კანონის პროექტით გათვალისწინებული შემოსულობებისა და გადასახდელების საფუძვლიანობისა და კანონიერების შესახებ.

მთავრობის პასუხისმგებლობა „2015 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის შესახებ“ საქართველოს კანონში ცვლილებების შეტანის თაობაზე“ საქართველოს კანონის პროექტთან დაკავშირებით

საქართველოს საბიუჯეტო კოდექსის 40-ე მუხლის შესაბამისად, საქართველოს მთავრობა პასუხისმგებელია „2015 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის შესახებ“ საქართველოს კანონში ცვლილებების შეტანის თაობაზე“ საქართველოს კანონის პროექტის, თანდართული მასალებისა და განახლებული საშუალოვადიანი მაკროეკონომიკური და ფისკალური პროგნოზების მომზადებასა და სამართლიან წარდგენაზე.

სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის პასუხისმგებლობა

სახელმწიფო აუდიტის სამსახური პასუხისმგებელია მოამზადოს დასკვნა „2015 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის შესახებ“ საქართველოს კანონში ცვლილებების შეტანის თაობაზე“ საქართველოს კანონის პროექტით გათვალისწინებული შემოსულობებისა და გადასახდელების საფუძვლიანობისა და კანონიერების შესახებ. დასკვნის მომზადება ემყარება სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის მიერ ჩატარებულ შემოწმების პროცედურებს, რომლებიც წარიმართება მარწმუნებელი გარიგებების საერთაშორისო სტანდარტის 3400 „პერსპექტიული ფინანსური ინფორმაციის შემოწმება“ (ISAE 3400) შესაბამისად. აღნიშნული სტანდარტი ითვალისწინებს შემოწმების დაგეგმვასა და წარმართვას იმგვარად, რომ მიღებულ იქნას საკმარისი და შესაფერისი მტკიცებულებები იმის შესახებ:

- უზრუნველყოფენ თუ არა ის მნიშვნელოვანი მაკროეკონომიკური და სხვა დაშვებები, რომლებსაც ბიუჯეტის ცვლილების კანონპროექტით წარმოდგენილი ფინანსური ინფორმაცია ეყრდნობა, აღნიშნული ინფორმაციის სათანადო საფუძველს;
- არის თუ არა ბიუჯეტის ცვლილების კანონპროექტით წარმოდგენილი ფინანსური ინფორმაცია სათანადოდ მომზადებული არსებული დაშვებების საფუძველზე და საფუძვლიანი და კანონიერი მოქმედი კანონმდებლობის გათვალისწინებით;
- არის თუ არა ბიუჯეტის ცვლილების კანონპროექტით წარმოდგენილი ინფორმაცია სათანადოდ წარდგენილი ფინანსური ანგარიშგების არსებული პრინციპების შესაბამისად, ხოლო ყველა არსებითი დაშვება ადეკვატურად განმარტებული თანდართულ მასალებში.

ჩატარებული შემოწმების პროცედურები შეირჩევა აუდიტორის პროფესიულ განსჯაზე დაყრდნობით. საყურადღებოა, რომ სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის დასკვნა არ ითვალისწინებს „2015 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის შესახებ“ საქართველოს კანონში ცვლილებების შეტანის თაობაზე“ საქართველოს კანონის პროექტით გათვალისწინებული გადასახდელების განაწილების შესახებ მთავრობის დისკრეციული გადაწყვეტილებების შეფასებას.

დასკვნა

სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის შეფასებით, გარდა დასკვნაში მოცემული მნიშვნელოვანი საკითხებისა, „2015 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის შესახებ“ საქართველოს კანონში ცვლილებების შეტანის თაობაზე“ საქართველოს კანონის პროექტი სათანადოდ არის მომზადებული არსებული დაშვებების საფუძველზე და მოქმედი ნორმატიული ბაზის გათვალისწინებით საფუძვლიანად და კანონიერად შესაძლებელია შეფასდეს. თუმცა პერსპექტიული ინფორმაციის სპეციფიკიდან გამომდინარე, მოსალოდნელია, რომ რეალური მაჩვენებლები განსხვავდებოდეს კანონპროექტით გათვალისწინებულისაგან, და გადახრებს შესაძლოა არსებითი ხასიათი ჰქონდეს.

მაკროეკონომიკური დაშვებები და კავშირი საბიუჯეტო აგრეგატებთან

ეკონომიკური ზრდა

2015 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონში მოცემული ფისკალური აგრეგატები ეკონომიკის 5%-იანი ზრდის პროგნოზის პირობებში დაიგეგმა. ბიუჯეტის კანონის ცვლილების პროექტზე თანდართული „ძირითადი ეკონომიკური და ფინანსური ინდიკატორების“ დოკუმენტის მიხედვით, აღნიშნული მაჩვენებელი 2%-მდე მცირდება. როგორც 2014 წლის ბიუჯეტის შესრულების შესახებ სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის მოხსენებაში იქნა აღნიშნული, ეკონომიკური ზრდის მოსალოდნელი ტემპის შემცირების შესახებ საერთაშორისო სავალუტო ფონდის (IMF) მისიამ განცხადება¹ ჯერ კიდევ 2015 წლის მარტში გააკეთა.

	BDD 2015-2018 წწ.	კანონის ცვლილების პროექტი
რეალური მშპ (ზრდის ტემპი)	5.0%	2.0%
ნომინალური მშპ (მლნ ლარი)	31,861	30,664
სამომხმარებლო ფასების ინდექსი (საშუალო პერიოდის განმავლობაში)	4.0%	3.0%
მიმდინარე ანგარიში (პროცენტულად მშპ-თან)	-7.8%	-12.0%

ცხრილი #1. ძირითადი მაკროეკონომიკური ინდიკატორები (მლნ ლარი)

დაბალი ეკონომიკური ზრდის გამომწვევ მიზეზებად შეიძლება დასახელდეს ექსპორტის, გზავნილებისა და პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების შემცირება 2015 წლის განმავლობაში. კერძოდ:

- საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის წინასწარი ინფორმაციით, 2015 წლის 5 თვის მდგომარეობით წინა წლის შესაბამის პერიოდთან შედარებით ექსპორტის მოცულობა 24.8%-ით შემცირდა;
- რაც შეეხება გზავნილების რაოდენობას, საქართველოს ეროვნული ბანკის ინფორმაციით, 2015 წლის 5 თვის მდგომარეობით მიღებული გზავნილების მოცულობა 23.2%-ით შემცირდა გასული წლის ანალოგიურ მაჩვენებელთან შედარებით;
- საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის წინასწარი მონაცემებით, 2015 წლის პირველ კვარტალში მიღებული პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების მოცულობა (175.3 მლნ აშშ დოლარი) 34%-ით შემცირდა გასული წლის ანალოგიურ მაჩვენებელთან (265.3 მლნ აშშ დოლარი) შედარებით.

¹ <http://www.imf.org/external/np/ms/2015/030415.htm>

ინფლაცია და მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტი

2015-2018 წლების „ქვეყნის ძირითადი მონაცემებისა და მიმართულებების დოკუმენტი“ (BDD) მოცემულ მონაცემებთან შედარებით ასევე კორექტირება განიცადა ინფლაციისა და მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტის მაჩვენებლებმა. კერძოდ, 2015 წლის განმავლობაში სამომხმარებლო ფასებით გამოხატული წლიური ინფლაციის საშუალო მაჩვენებელი 3%-მდე შემცირდა, რაც შეესაბამება საერთაშორისო სავალუტო ფონდის² მიერ გაკეთებულ პროგნოზს.

სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის ცვლილების პროექტზე თანდართული „ძირითადი ეკონომიკური და ფინანსური ინდიკატორების“ დოკუმენტის მიხედვით, **მნიშვნელოვნად გაიზარდა მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტის (მშპ-სთან მიმართებაში) საპროგნოზო მაჩვენებელი და 12%-ის დონეზე განისაზღვრა**, რაც 2015-2018 წლების BDD-ით წარმოდგენილ მაჩვენებელს 4.2 პროცენტული პუნქტით აღემატება (7.8%). ეროვნული ბანკის მიერ გაკეთებული წინასწარი შეფასებით³, I კვარტალში მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტი 14.9%-ის დონეზე დაფიქსირდა.

სახელმწიფო ბიუჯეტის შემოსავლები

2015 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონით წარმოდგენილი საგადასახადო შემოსავლების ჯამურმა საპროგნოზო მოცულობამ 7,600 მლნ ლარი შეადგინა, რაც 2014 წელს აკუმულირებულ საგადასახადო შემოსავლებს 11%-ით აღემატება. ხოლო, წარმოდგენილი კანონის ცვლილების პროექტით, საგადასახადო შემოსავლების საპროგნოზო მაჩვენებელი 7,400 მლნ ლარის დონეზე განისაზღვრა და 8%-ით გადააჭარბა გასული წლის ფაქტობრივ მაჩვენებელს (6,847 მლნ).

საგადასახადო შემოსავლები

რაც შეეხება საგადასახადო შემოსავლების ფაქტიური მობილიზების ტენდენციებს 2015 წლის 5 თვის მდგომარეობით, საშემოსავლო და დამატებული ღირებულების გადასახადებიდან (დღგ) მიღებული შემოსავლების მოცულობები მეორე კვარტლის გეგმური მაჩვენებლების 87.5%-სა (786 მლნ ლარი) და 83.8%-ს (1,368 მლნ ლარი) შეადგენს, რაც დამაკმაყოფილებლად უნდა შეფასდეს. აღსანიშნავია, რომ მოგების გადასახადის სახით მობილიზებული შემოსულობების მოცულობა 5 თვის მდგომარეობით 10.7%-ით აჭარბებს (52,375 ათასი ლარით) კვარტალურ (6 თვის) გეგმას და 540 მლნ ლარს შეადგენს.

² <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2015/01/pdf/text.pdf>

³ https://www.nbg.gov.ge/uploads/publications/inflationreport/2015/IR_MAY_2015.pdf

	2014 წლის შესრულება (1)	2015 წლის დამტკიცებული ბიუჯეტის კანონი (2)	ცვლილება 2015 წლის ბიუჯეტის კანონპროექტში (3)	(2)-(1)	(3)-(2)
საშემოსავლო გადასახადი	1,790,380	2,085,000	1,950,000	294,620	-135,000
მოგების გადასახადი	828,823	900,000	951,000	71,177	51,000
დამატებული ღირებულების	3,298,518	3,529,000	3,506,000	230,482	-23,000
აქციზი	810,209	947,000	900,000	136,791	-47,000
იმპორტის გადასახადი	94,883	114,000	68,000	19,117	-46,000
სხვა გადასახადები	23,871	25,000	25,000	1,129	0
სულ:	6,846,964	7,600,000	7,400,000	753,036	-200,000

ცხრილი #2. საგადასახადო შემოსავლების საპროგნოზო მაჩვენებლების მიმდინარე წლის მონაცემებთან შედარება (ათასი ლარი)

კვარტალური (6 თვის) გეგმიდან ჩამორჩენის ტენდენციით ხასიათდება იმპორტის გადასახადიდან მოხილიზებული შემოსულობების ოდენობა, რომლის შესრულების მაჩვენებელი 29.6 მლნ ლარს და კვარტალური გეგმის 54.7%-ს შეადგენს. აღნიშნული განპირობებულია 2015 წლის 5 თვის მდგომარეობით იმპორტის მოცულობის 9%-იანი შემცირებით გასული წლის ანალოგიურ მაჩვენებელთან შედარებით.

„საქართველოს 2015 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის შესახებ“ საქართველოს კანონში ცვლილებების შეტანის თაობაზე” საქართველოს კანონის პროექტით, შემოსავლების მუხლის საპროგნოზო მაჩვენებელი 2015 წლის ბიუჯეტის კანონთან შედარებით 139 მლნ ლარით შემცირდა და 7,951 მლნ ლარის დონეზე განისაზღვრა. აღნიშნული ძირითადად განაპირობა საგადასახადო შემოსავლებიდან მისაღები შემოსულობების ოდენობის 200 მლნ ლარით შემცირებამ. კერძოდ, მნიშვნელოვნად მცირდება საშემოსავლო, აქციზისა და იმპორტის გადასახადების მოცულობები, შესაბამისად, 135 მლნ, 47 მლნ და 46 მლნ ლარით. თუმცა, აღნიშნულის პარალელურად, წარმოდგენილი კანონპროექტით 51 მლნ ლარით გაიზარდა მოგების გადასახადიდან მისაღები შემოსულობების ოდენობა და 951 მლნ ლარის დონეზე განისაზღვრა. სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის შეფასებით, რამდენადაც, მოგების გადასახადიდან მისაღები შემოსულობის ოდენობა დამოკიდებულია გასული (2014) წლის ეკონომიკურ ზრდაზე, (ვინაიდან 2015 წელს ხორციელდება 2014 წლის პერიოდში მოხილიზებული შემოსავლის დეკლარირება, გადასახადისა და მიმდინარე გადასახდელების გადახდა) ცვლილების კანონის პროექტით წარმოდგენილი მოგების გადასახადის საპროგნოზო მაჩვენებლის ზრდის მიმართულებით დაკორექტირების საჭიროება, შესაძლებელია გათვალისწინებული ყოფილიყო 2015 წლის ბიუჯეტის დაგეგმვის ეტაპზე. მოგების

გადასახადის სახით მისაღები შემოსავლების საპროგნოზო მაჩვენებლის დამატებითი დასაბუთების საჭიროებასთან დაკავშირებით, ყურადღება იქნა გამახვილებული სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის დასკვნაში „2015 წლის ბიუჯეტის კანონის პროექტის შესახებ“.

რაც შეეხება იმპორტის გადასახადს, როგორც ზემოთ იქნა აღნიშნული, წარმოდგენილი კანონპროექტით მისი საპროგნოზო მაჩვენებელი დაკორექტირდა კლების მიმართულებით 2015 წლის ბიუჯეტის კანონთან შედარებით. იმპორტის გადასახადის სახით მისაღებ შემოსავალსა და იმპორტის მოცულობას შორის პირდაპირპროპორციული დამოკიდებულებაა (ელასტიურობის კოეფიციენტი განსაზღვრულია 1 ერთეულის ოდენობით). შესაბამისად, იმის გათვალისწინებით, რომ 2015 წლის ბიუჯეტის კანონზე თანდართული „ძირითადი ეკონომიკური და ფინანსური ინდიკატორების“ დოკუმენტის მიხედვით 2015 წლის საქონლისა და მომსახურების იმპორტის მოცულობის ზრდა 14.1%-ის დონეზე დაიგეგმა, ხოლო საერთაშორისო სავალუტო ფონდის⁴ პროგნოზით, ანალოგიური მაჩვენებელი 5.8%-ის დონეზე იქნა განისაზღვრული, იმპორტის გადასახადის სახით მისაღები შემოსავლების საპროგნოზო მაჩვენებლის დამატებითი დასაბუთების საჭიროებასთან დაკავშირებით, ყურადღება იქნა გამახვილებული სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის დასკვნაში „2015 წლის ბიუჯეტის კანონპროექტის შესახებ“.

სხვა შემოსავლები

წარმოდგენილი კანონპროექტით სხვა შემოსავლების მოცულობა ბიუჯეტის არსებულ გეგმასთან მიმართებაში 20 მლნ ლარით გაიზარდა და 295 მლნ ლარის დონეზე განისაზღვრა. აღნიშნული განპირობებულ იქნა შერეული და სხვა არაკლასიფიცირებული შემოსავლების მუხლის ზრდით (19 მლნ ლარით), რაც გამოწვეულ იქნა საჯარო სამართლის იურიდიული პირების კანონმდებლობით ნებადართული (საკუთარი) შემოსავლებიდან სახელმწიფო ბიუჯეტში დამატებითი სახსრების მიმართვით.

	2014 წლის შესრულება	2015 წლის გეგმა	2015 წლის ცვლილება
შემოსავლები საკუთრებიდან	28,664	54,000	54,000
პროცენტი	22,091	42,000	42,000
დივიდენდი	219	5,000	5,000
რენტა	6,354	7,000	7,000
საქონლისა და მომსახურების რეალიზაცია	83,427	72,650	72,650
ადმინისტრაციული მოსაკრებლები და გადასახდელები	80,118	70,300	70,300

⁴ IMF Country Report No. 14/250

არასაბაზრო წესით გაყიდული საქონელი და მომსახურება	3,310	2,350	2,350
სანქციები (ჯარიმები და საურავები)	73,912	80,000	80,000
ნებაყოფლობითი ტრანსფერები	21,642	1,700	2,300
შერეული და სხვა არაკლასიფიცირებული შემოსავლები	101,295	66,650	86,050
სხვა შემოსავლები ჯამურად:	308,939	275,000	295,000

ცხრილი #3. სხვა შემოსავლების კომპონენტების დინამიკა (ათასი ლარი)

სხვა შემოსავლების კუთხით, საყურადღებოა 2015 წლის მიმდინარე მდგომარეობით მისი ცალკეული კომპონენტების მობილიზების ტენდენციების მიმართება როგორც კვარტალურ, ისე წარმოდგენილი ბიუჯეტის კანონპროექტით განსაზღვრულ გეგმურ მაჩვენებლებთან. კერძოდ, რენტის სახით 2015 წლის პირველი 5 თვის მდგომარეობით აკუმულირებულ იქნა 11 მლნ ლარი, მაშინ როცა მისი წლიური გეგმური მაჩვენებელი მხოლოდ 7 მლნ ლარს შეადგენს. ანალოგიურად, ნებაყოფლობით ტრანსფერების (გრანტების გარდა) მუხლით მობილიზებული საბიუჯეტო რესურსების ოდენობამ 5 თვის მდგომარეობით 6 მლნ ლარი შეადგინა და 4 მლნ ლარით გადააჭარბა მის წლიურ საპროგნოზო მაჩვენებელს. აღსანიშნავია, რომ კანონპროექტზე თანდართულ განმარტებით ბარათში არაფერია ნათქვამი აღნიშნული შემოსავლების მობილიზების ტენდენციებთან დაკავშირებით. სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის შეფასებით, მიზანშეწონილია, წარმოდგენილ კანონპროექტში ასახული შემოსავლების საპროგნოზო მაჩვენებლები ეფუძნებოდეს და ითვალისწინებდეს მიმდინარე წლის მობილიზების ტენდენციებს და ასახავდეს მოსალოდნელი შედეგების რეალისტურ სურათს.

სახელმწიფო ბიუჯეტის გადასახდელები

წარმოდგენილი კანონპროექტით, სახელმწიფო ბიუჯეტის გადასახდელების ჯამური მოცულობა უცვლელი რჩება 2015 წლის ბიუჯეტის კანონთან მიმართებაში და 9,575 მლნ ლარს შეადგენს.

	2015 წლის კანონი	2015 წლის კანონის ცვლილების პროექტი	ცვლილება
ხარჯები	8,005,443	8,020,593	15,150
არაფინანსური აქტივების ზრდა	853,244	773,744	-79,500
ფინანსური აქტივების ზრდა (ნაშთის გამოკლებით)	297,090	321,440	24,350
ვალდებულებების კლება	419,223	459,223	40,000
გადასახდელები	9,575,000	9,575,000	0

ცხრილი #4. გადასახდელებისა და მისი კომპონენტების ცვლილება (ათასი ლარი)

ცალკეული პროგრამებისა და ქვეპროგრამებისათვის 2015 წლის ბიუჯეტის კანონში ცვლილების პროექტით გათვალისწინებულია ასიგნებების მნიშვნელოვანი შემცირება 2015 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონთან შედარებით, თუმცა აღნიშნული პროგრამების/ქვეპროგრამების მიზნები, მოსალოდნელი შედეგები და შედეგების შეფასების ინდიკატორებში ცვლილებები არ განხორციელებულა. შედეგად, გაურკვეველია თუ კონკრეტულად რომელი ღონისძიებების შეჩერებას გამოიწვევს ასიგნებების აღნიშნული შემცირება და ბიუჯეტის კანონით გათვალისწინებული რომელი მოსალოდნელი შედეგები არ იქნება მიღწეული.

კოდი	დასახელება	2015 წლის კანონი	2015 წლის კანონის ცვლილების პროექტი	კანონის პროექტით განსაზღვრული ცვლილება
25 02 02	გზების მშენებლობა და მოვლა-შენახვა	271,200	264,200	-7,000
25 02 03	ჩქაროსნული ავტომაგისტრალების მშენებლობა	367,500	306,500	-61,000
25 03	რეგიონული და მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია	225,700	214,281	-11,419
28 01 01	საგარეო პოლიტიკის დაგეგმვა და მართვა	96,500	86,015	-10,485
32 02 06	მოსწავლეების სახელმძღვანელოებით უზრუნველყოფა	15,800	12,300	-3,500
32 03 01	პროფესიული განათლების ხელმისაწვდომობის და ხარისხის გაუმჯობესება	26,500	22,500	-4,000
32 05 02 02	პროფესიული საგანანმანათლებლო დაწესებულებების ინფრასტრუქტურის განვითარება	15,000	14,000	-1,000
32 05 02 03	უმალღესი და სამეცნიერო დაწესებულებების ინფრასტრუქტურის განვითარება	7,000	6,500	-500
36 02	ენერგეტიკული ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია	29,000	23,400	-5,600
37 01 05	სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების ხელშეწყობის ღონისძიებები	4,320	3,280	-1,040
37 01 12	აგროსექტორის ხელშეწყობა/განვითარება	34,100	17,650	-16,450
37 02	სურსათის უვნებლობა, მცენარეთა დაცვა და ეპიზოოტიური კეთილსაიმედოობა	27,456	24,681	-2,775
37 04	სოფლის მეურნეობის დარგში სამეცნიერო კვლევითი ღონისძიებების განხორციელება	13,758	10,018	-3,740

ცხრილი #5. კანონპროექტით გათვალისწინებული ცვლილებები პროგრამულ დონეზე (ათასი
ლარი)

მაგალითად, აგროსექტორის ხელშეწყობა/განვითარების (37 01 12) ქვეპროგრამის ასიგნებები 34,100 ათასიდან 17,650 ათას ლარამდე შემცირდა, თუმცა პროგრამის ფარგლებში

მისაღები მოსალოდნელი სარგებელი და შესაბამისი მიზნობრივი მაჩვენებლები იგივე დარჩა. შედეგად პროგრამულ დანართში წარმოდგენილი ინფორმაცია არ იძლევა საშუალებას დადგინდეს თუ რისთვის იყო განკუთვნილი ბიუჯეტის კანონით გამოყოფილი ასიგნებები (16,450 ათასი ლარი), რომელთა შემცირებასაც გავლენა არ მოუხდენია პროგრამის მოსალოდნელ შედეგებზე და მიზნობრივ მაჩვენებლებზე ან რამდენად რეალისტურია ცვლილებით წარმოდგენილი ასიგნებების ფარგლებში დასახული მიზნების მიღწევა.

აგროსექტორის ხელშეწყობა/განვითარება (37 01 12)	
პროექტის მოსალოდნელი შუალედური შედეგი	სარწყავი მიწების წყლით უზრუნველყოფის გაუმჯობესება; დაშრობილი და გასარწყავებული მიწის ფართობის ზრდა; სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის წარმოების განვითარება.
შუალედური შედეგის შეფასების ინდიკატორები	1,000-მდე მცირე და 30-მდე 100,000 აშშ დოლარის ოდენობის გრანტების გაცემა აგრობიზნესისა და პირველადი წარმოების სფეროში; დამატებით მორწყული 30,000-მდე ჰა ფართობი; 19 000-მდე კომლისათვის წყლით უზრუნველყოფის გაუმჯობესება; 5,000-მდე ფერმერისთვის გაუმჯობესებული წყლისა და ნიადაგის მართვის სისტემა.

ასევე, ჩქაროსნული ავტომაგისტრალის მშენებლობის ქვეპროგრამისთვის (25 02 03) განკუთვნილი ასიგნებები შემცირდა 61,000 ათასი ლარით, თუმცა ქვეპროგრამის ფარგლებში მისაღები მოსალოდნელი შუალედური შედეგები და შეფასების ინდიკატორები უცვლელი დარჩა და დაინტერესებულ მხარეებს მხოლოდ ზოგად ინფორმაციას აწვდის პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილი შედეგების შესახებ.

გარდა აღნიშნულისა, პროფესიული განათლების ხელმისაწვდომობის და ხარისხის გაუმჯობესების (32 03 01) ქვეპროგრამის ასიგნებები შემცირდა 4,000 ათასი ლარით, რაც განმარტებითი ბარათის მიხედვით გამოწვეულია რიგი ღონისძიებების გადანაცვლებით 2016 წლისათვის, თუმცა სახელმწიფო ბიუჯეტის პროგრამულ დანართში წარმოდგენილი პროგრამის აღწერა უცვლელია და კვლავ იმავე ღონისძიებებს მოიცავს, რაც ბიუჯეტის კანონით იყო განსაზღვრული.

ანალოგიურად, ბიუჯეტის კანონში ცვლილების პროექტით განისაზღვრება ზოგიერთი პროგრამის/ქვეპროგრამის ასიგნებების ზრდა, თუმცა პროგრამულ დანართში მოცემული არაფინანსური ინფორმაცია 2015 წლის ბიუჯეტის კანონით განსაზღვრული მაჩვენებლების იდენტურია და არ იძლევა საშუალებას გაანალიზებულ იქნეს დამატებითი სარგებელი, რომელიც მიღწეული იქნება გაზრდილი ასიგნებების პირობებში.

მაგალითად, იძულებით გადაადგილებული პირების მხარდაჭერის პროგრამის (25 05) ასიგნებები განისაზღვრა 18,700 ათასი ლარით და 434%-ით აღემატება დამტკიცებულ გეგმას, თუმცა ვერ ხდება დამატებითი სარგებლის იდენტიფიცირება, რომლის მიღებაც გაზრდილი

ასიგნებების პირობებში იქნებოდა შესაძლებელი. აღნიშნული გამოწვეულია მიზნობრივი მაჩვენებლების არ არსებობით როგორც ბუჯეტის კანონზე, ასევე კანონის ცვლილების პროექტზე თანდართულ პროგრამულ დანართში.

იძულებით გადაადგილებული პირების მხარდაჭერა (25 05)	
პროექტის მოსალოდნელი საბოლოო შედეგი	დევნილთა დასახლებებში გაუმჯობესებული ინფრასტრუქტურა; იძულებით გადაადგილებული პირების სოციალურ-ეკონომიკური პირობების გაუმჯობესება.
საბოლოო შედეგის შეფასების ინდიკატორები	იძულებით გადაადგილებულ პირთათვის აშენებული და რეაბილიტირებული სახლების რაოდენობა და ხარისხი.

ასევე, წყალმომარაგების ინფრასტრუქტურის აღდგენა-რეაბილიტაციის პროგრამის (25 04) ასიგნებები 2015 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონით განსაზღვრულ მოცულობასთან შედარებით 10,400 ათასი ლარით გაიზარდა, თუმცა იმის გათვალისწინებით, რომ პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილი მოსალოდნელი შედეგები არ შეცვლილა და ამასთან, არც მიზნობრივი მაჩვენებლები ყოფილა განსაზღვრული, დამატებით განმარტებას საჭიროებს თუ კონკრეტულად რა მიზნებს ემსახურება დამატებით გამოყოფილი სახსრები.

წყალმომარაგების ინფრასტრუქტურის აღდგენა-რეაბილიტაცია (25 04)	
პროექტის მოსალოდნელი საბოლოო შედეგი	საქართველოს რეგიონებში მაცხოვრებელი მოსახლეობის სასმელი წყლით მომარაგების გაუმჯობესება; მოწესრიგებული საკანალიზაციო სისტემები; საქართველოში ტურიზმის სექტორის განვითარებას.
საბოლოო შედეგის შეფასების ინდიკატორები	რეაბილიტირებული საკანალიზაციო სისტემები; დღე-ღამეში წყლის მიწოდების ხანგძლივობა.

ზემოაღნიშნული საკითხები განსაკუთრებით საყურადღებოა ბიუჯეტის პროგრამული ფორმატით მომზადებისას, რამდენადაც ფინანსურ და არაფინანსურ ინფორმაციას შორის მჭიდრო კავშირი პროგრამული ბიუჯეტირების გამართული და წარმატებული სისტემის ჩამოყალიბების უმნიშვნელოვანეს წინაპირობას წარმოადგენს. იგი დაინტერესებულ მხარეებს საშუალებას აძლევს შეაფასონ მხარჯავი უწყებების მიერ საბიუჯეტო რესურსების გამოყენების ეფექტიანობა, ეკონომიურობა და პროდუქტიულობა. შესაბამისად, მნიშვნელოვანია პროგრამულ დანართში წარმოდგენილი ინფორმაცია იძლეოდეს ნათელ სურათს პროგრამების ფარგლებში განსახორციელებელ ღონისძიებების, მოსალოდნელი საბოლოო და შუალედური შედეგებისა და აღნიშნული მიზნების მისაღწევად ბიუჯეტიდან გამოყოფილი რესურსების შესახებ.

სახელმწიფო ვალი

საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის 2015 წლის ბიუჯეტის კანონის მიხედვით, სახელმწიფო ვალის საპროგნოზო ზღვრული მოცულობა 11,808.6 მლნ ლარის ოდენობით განისაზღვრა, თუმცა სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის ცვლილების პროექტით 1,971.2 მლნ ლარით იზრდება, რის შედეგადაც, საბიუჯეტო წლის ბოლოსათვის სახელმწიფო ვალის მოცულობამ არ უნდა გადააჭარბოს 13,779.8 მლნ ლარს. მშპ-ის მოსალოდნელ მაჩვენებელთან მიმართებაში სახელმწიფო ვალის წილი დაახლოებით 8 პროცენტული პუნქტით იზრდება და 44.9%-ს უტოლდება. საყურადღებოა, რომ მშპ-თან მიმართებაში სახელმწიფო ვალის აღნიშნული ზრდა დაახლოებით 5%-ით აჭარბებს საქართველოს სოციალურ-ეკონომიკური სტრატეგიით „საქართველო 2020“ განსაზღვრულ ლიმიტს (40%).

აღსანიშნავია, რომ 2014 წლის ბოლოს დაფიქსირებულ მაჩვენებელთან შედარებით, წარმოდგენილი კანონპროექტის მიხედვით, დაგეგმილია სახელმწიფო ვალის ნაშთის ზრდა 32.8%-ით, აღნიშნული კი, დაახლოებით 6-ჯერ აღემატება მოსალოდნელი ნომინალური მშპ-ის ზრდის ტემპს (5.1%).⁵

	2012 წ. ფაქტი	2013 წ. ფაქტი	2014 წ. ფაქტი	2015 წ. ბიუჯეტის კანონი	2015 წ. კანონის ცვლილება
სახელმწიფო ვალი	9,113	9,313	10,410	11,809	13,780
% მშპ-თან	34.8%	34.7%	35.7%	37.1%	44.9%
<i>მათ შორის:</i>					
საშინაო ვალი	1,895	2,017	2,584	3,118	3,018
% მშპ-თან	7.2%	7.5%	8.9%	9.8%	9.8%
საგარეო ვალი	7,218	7,296	7,826	8,691	10,762
% მშპ-თან	27.6%	27.2%	26.8%	27.3%	35.1%

ცხრილი #6. სახელმწიფო ვალის შეფარდებითი მაჩვენებლები (მლნ ლარი)

წარმოდგენილი კანონპროექტით, სახელმწიფო ვალის ზრდა ძირითადად განპირობებულია ეროვნული ვალუტის გაუფასურებით⁶. თუმცა, აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ იცვლება დაფინანსების სტრუქტურაც. კერძოდ, ერთი მხრივ, 100 მლნ ლარით მცირდება საშინაო ვალის მოცულობა, ხოლო მეორე მხრივ, 114 მლნ ლარით იზრდება საგარეო

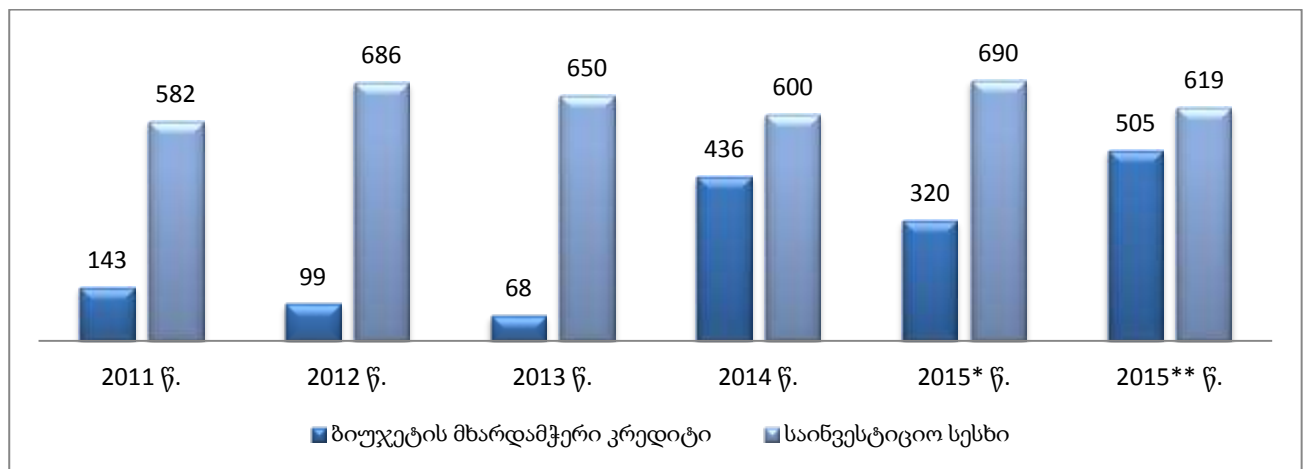
⁵ სახელმწიფო ვალისა და მშპ-ს ზრდის მოცემული ტემპების შენარჩუნების შემთხვევაში, დაახლოებით 2 საბიუჯეტო წელიწადში, სახელმწიფო ვალის ტვირთის ინდიკატორი მნიშვნელოვნად გადააჭარბებს ეკონომიკური თავისუფლების აქტით განსაზღვრულ მაჩვენებელსაც (60%).

⁶ 2015 წლის ბიუჯეტის კანონი დაგეგმილი იყო გაცვლითი კურსით 1 აშშ დოლარი = 1.8 ლარი, ხოლო კანონის ცვლილების პროექტი - 1 აშშ დოლარი = 2.3 ლარი.

წყაროებიდან მისაღები კრედიტების ოდენობა. შედეგად, საბიუჯეტო წლის ბოლოსათვის საგარეო ვალის წილი სახელმწიფო ვალის პორტფელში 78%-მდე გაიზარდა.

ეკონომიკური ზრდის შენელებისა და ეროვნული ვალუტის გაუფასურების ფონზე, რაც უარყოფითად აისახება სახელმწიფო ვალის ტვირთის მაჩვენებელზე (ვალი/მშპ) და იმის გათვალისწინებით, რომ აღნიშნული მაჩვენებელი სცდება სტრატეგიული დოკუმენტით „საქართველო 2020“-ით განსაზღვრულ ლიმიტს, მიზანშეწონილია წარმოდგენილ კანონპროექტს თან ერთვოდეს სახელმწიფო ვალის მდგრადობის ანალიზი. აღნიშნულ ინფორმაციაზე დაყრდნობით შესაძლებელი იქნებოდა არსებული გამოწვევების გათვალისწინებით სახელმწიფო ვალის მდგრადობის შეფასება როგორც საშუალო ასევე გრძელვადიან პერიოდში.

2015 წლის ბიუჯეტის კანონის ცვლილების პროექტით სახელმწიფო საგარეო ვალის მოცულობა 1,124 მლნ ლარით იზრდება. კერძოდ, კანონპროექტით წარმოდგენილი ცვლილების მიხედვით, მიმდინარე საბიუჯეტო წელს იგეგმება 185 მლნ ლარით მეტი ბიუჯეტის მხარდამჭერი კრედიტების მობილიზება საგარეო წყაროებიდან, ხოლო საინვესტიციო პროექტებისათვის გამოყოფილი თანხის მოცულობა მცირდება 71 მლნ ლარით.

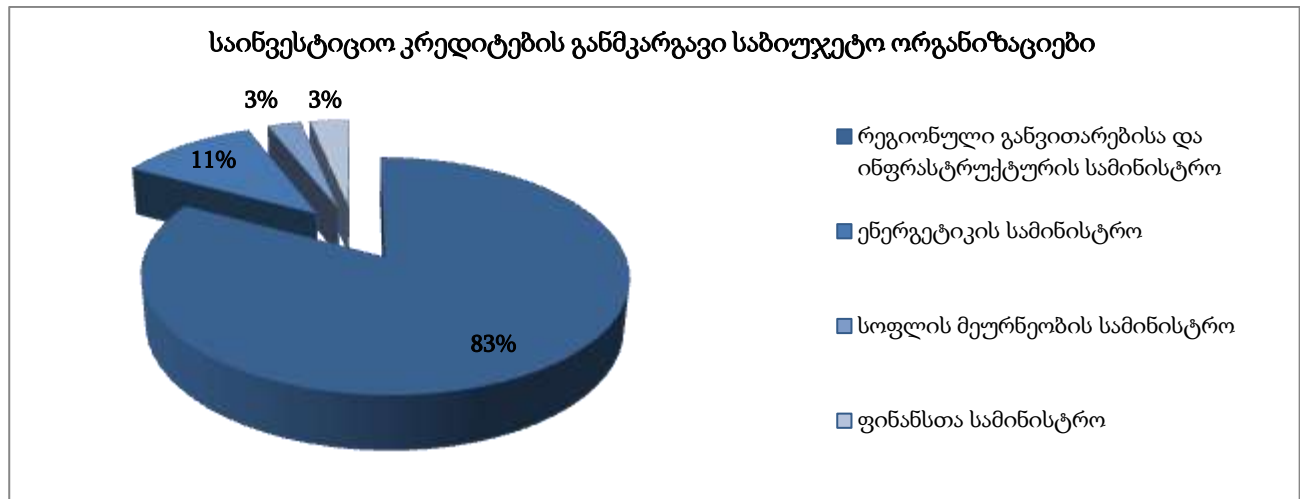
დიაგრამა #1. საგარეო წყაროებიდან მისაღები თანხები კრედიტის მიზნობრიობის მიხედვით (მლნ ლარი).

* 2015 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონი

** 2015 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის ცვლილების კანონპროექტი

2015 წლის ბიუჯეტის კანონის მიხედვით, საგარეო წყაროებიდან მისაღები ფინანსური რესურსის 68.3% განკუთვნილი იყო საინვესტიციო პროექტების განსახორციელებლად. წარმოდგენილი კანონპროექტით, აღნიშნული მაჩვენებელი 55.1%-მდე შემცირდა. მიუხედავად იმისა, რომ ინფრასტრუქტურული პროექტების განსახორციელებლად გამოყოფილი სახსრები დაახლოებით 57 მლნ ლარით მცირდება, დასაფინანსებელი სფეროების მხრივ პრიორიტეტი

კვლავ უცვლელი რჩება და გამოყოფილი საკრედიტო რესურსიდან უდიდესი ნაწილი (83%) მიმართული იქნება რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტროს ასიგნებებში. აქვე აღსანიშნავია, რომ თითქმის განახევრდა სოფლის მეურნეობის სექტორში განსახორციელებელი საინვესტიციო პროექტების ასიგნება.

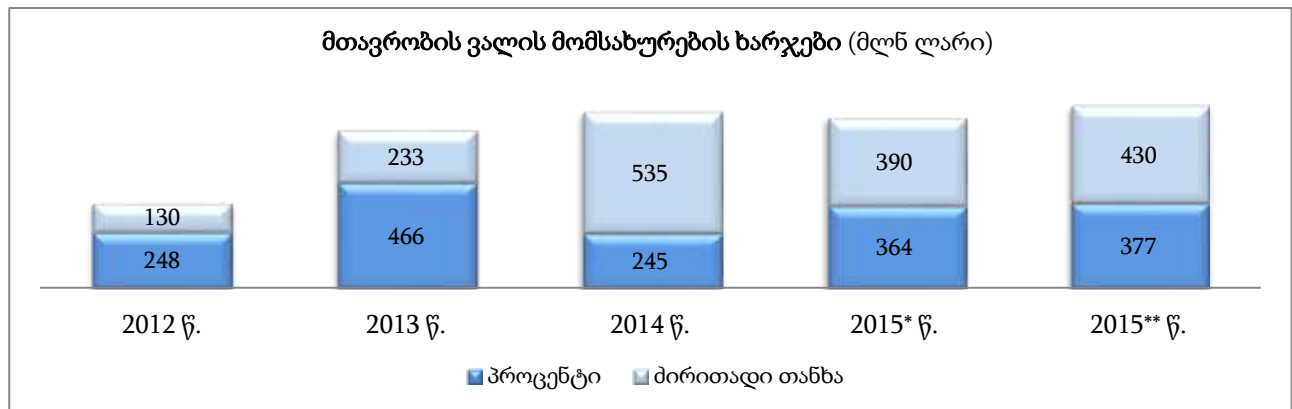
დიაგრამა #2.

წარმოდგენილი კანონის პროექტით, დაგეგმილია 32 საინვესტიციო პროექტის განხორციელება. 2015 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონისაგან განსხვავებით, 14 საინვესტიციო პროექტის ფარგლებში შემცირებული თანხების ჯამურმა მოცულობამ 112.7 მლნ ლარი შეადგინა, ხოლო 3 პროექტის შემთხვევაში 43.5 მლნ ლარის ოდენობით გაიზარდა. აღსანიშნავია, რომ ასიგნების ზრდა განხორციელდა იმ პროექტებში, რომლებიც 2015 წლის პირველი 5 თვის განმავლობაში თანხების ათვისების საკმაოდ მაღალი მაჩვენებლებით ხასიათდებოდნენ.

გამომდინარე იქიდან, რომ 2015 წელს მისაღები საგარეო საკრედიტო რესურსის უდიდესი ნაწილი კვლავ საინვესტიციო ხასიათისაა, მნიშვნელოვანია შესაბამისმა უწყებებმა უზრუნველყონ გამოყოფილი სესხების ეფექტიანი ათვისება, რათა თავიდან იქნეს აცილებული 2013 წლისა და 2014 წლის პირველი 9 თვის მსგავსად თანხების ათვისების დაბალი მაჩვენებლები და შედეგად სესხის მომსახურებასთან დაკავშირებული დამატებითი ხარჯების გაწევა, რაც გამოიხატებოდა სესხის აუთვისებელ ნაწილზე ვალდებულების გადასახადის გადახდით.

სახელმწიფო ბიუჯეტის ვალდებულებების კლების მუხლით გასაწევი გადასახდელების მოცულობა წარმოდგენილი კანონპროექტით 40 მლნ ლარით იზრდება. აღნიშნული ზრდა მთლიანად განპირობებულია ეროვნული ვალუტის გაუფასურების შედეგად საგარეო

კრედიტების მომსახურების თანხის ზრდით. საშინაო ვალის მომსახურებისათვის გამოყოფილი თანხების მოცულობა, წარმოდგენილი კანონპროექტით არ შეცვლილა.

დიაგრამა #3. სახელმწიფო ვალის მომსახურების ხარჯები

* 2015 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონი

** 2015 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის ცვლილების კანონპროექტი

წარმოდგენილი კანონის პროექტით, საგარეო ვალდებულებების კლების ნაწილში დაგეგმილია 395 მლნ ლარის მოცულობის ძირითადი თანხის დაფარვა. რაც შეეხება საპროცენტო ხარჯებს, ბიუჯეტის კანონში დაგეგმილი ცვლილებების გათვალისწინებით, მოცემული მუხლით გასაწევი გადასახდელის მოცულობა 13 მლნ ლარით იზრდება.